

Hoe de Britten de EU democratischer maken

De Tweede Kamer kan nog wat leren van de manier waarop het Britse parlement openheid afdwingt in de EU, schrijft hoogleraar Deirdre Curtin.

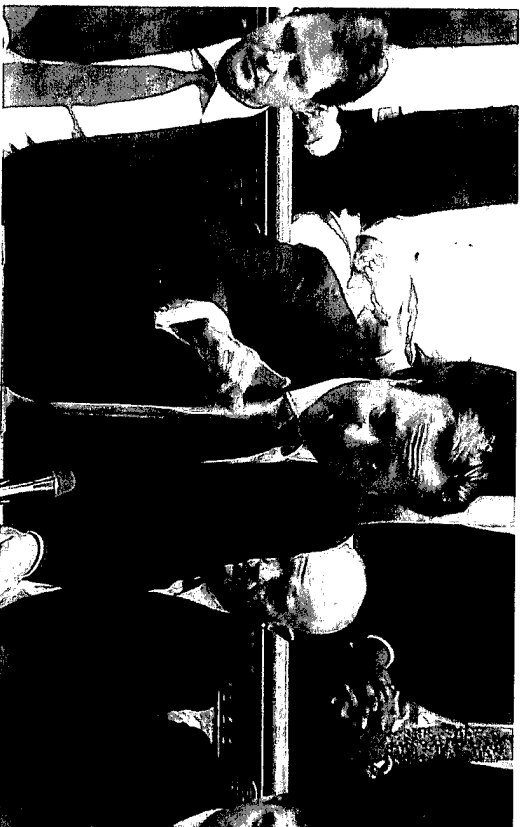
Sinds de Britse premier Cameron de kiezers een referendum heeft beloofd – in 2017 – over stoppen of doorgaan met de Europese Unie, zijn Britse politici alleen maar met meer ideeën gekomen over de manier waarop Europa beter kan worden bestuurd. Het referendum blijft een fantastische stimulans. De Britse bijdrage aan het bredere debat over de toekomst van Europa wordt vaak gezien als negatief of defensief. Zo kwam een groep Britse parlementariërs met het plan dat zij het recht van veto moeten krijgen bij nieuwe EU-wetgeving.

Toch is niet alles zo negatief of defensief als het lijkt in het Britse gedachtegoed over Europa. Het Lagerhuis is druk bezig om vooruit te denken en met aanbevelingen te komen over zijn eigen toezichhoudende rol. Het Lagerhuis bracht onlangs een rapport uit waarin het probeert om de nationale parlementen een grotere rol te geven in democratisch zelfbestuur in Europa.

De nationale parlementen zijn, hoe je het ook bekijkt, de sleutelfiguren die hun regeringen ter verantwoording kunnen roepen over wat er binnen de Europese Raad en de Raad van de EU wordt afgesproken. Dit is een verantwoordelijkheid die niet overgenomen kan worden worden door het Europees Parlement, maar die pro-actief gestalte moet krijgen door parlementen in de diverse Europese hoofdsteden.

Hindernissen

Het Lagerhuis-rapport richtte de blik op een van de grote hindernissen die de nationale parlementen nu onderwinden in heel Europa. Ze krijgen de informatie die ze nodig hebben over de Europese besluiten die in de pijplijn zitten, vaak niet op tijd. In elk geval niet tijdig genoeg om goed te kunnen kijken wat de invloed

Premier Cameron tijdens een debat in het Britse Lagerhuis. FOTO: REUTERS

moet zijn van het eigen parlement. Het is niet dat hun eigen regering ze die informatie niet op tijd geeft. Vaak moet de regering in gebreke blijven omdat de informatie te gevoelig is, een verwijzing naar wat wel bekend staat als het beroepseigen van de EU-instellingen. Dit zijn geen officiële staatsgeheimen; het gaat hierbij vooral over documenten die de EU-instellingen lever intern houden, zoals de besluitvorming nog gaande is.

Sommige parlementen, waaronder de Nederlandse Tweede Kamer, hebben rechtstreekse toegang tot de EU-database met deze beperkt openbare documenten. Maar alleen als ze geheimhouding beloven en deze niet in openbare debatten betrekken. De Europese regeringen hebben deze werkwijze onderling afgesproken.

Dit betekent dat de nationale parlementen niet ongelijke wapens moeten strijden. Een antwoord daarop zou parlementaire ongehoorzaamheid kunnen zijn. In Groot-Brittannië heeft een parlementslid met succes afgedwongen dat hij een beperkt openbaar EU-document dat te maken had met de redding van de Europese banken, publiekelijk mocht citeren van de voorzitter van het Lagerhuis. Zij gaf hem toestemming vanwege het belang van het onderwerp. Aldus geschiedde en het dak stortte heus niet in.

Opstaan

Dat één nationaal parlement in Europa is opgestaan tegen zijn eigen regering (en tegen de regels van de EU) maakt het makkelijk voor andere parlementen om hetzelfde te doen.

Overal in Europa kijken de parlementen naar elkaar om van elkaar te leren. Het is aan hen en aan het Europese parlement om de mouwen op te rollen. Ze moeten ervoor instaan dat er een oprecht openbaar debat komt over de verantwoordelijkheden en de bevoegdheden in de Europese Unie.

Dit is de volgende fase van democratisch zelfbestuur in Europa. En een waar uitgeroepen de euroceptische Britten nu de weg wijzen.

Deirdre Curtin is donderdag 6 februari een van de sprekers op het Trouw-Montesquieu Debat. Thema: Groot-Brittannië en de Europese Unie. locatie: de Haagse Campus (auditorium), Schouwburgstraat 2, Den Haag, 16.45 uur. Voor informatie en kaarten: www.montesquieu-instituut.nl

Deirdre Curtin
hoogleraar Europees recht, Universiteit van Amsterdam, directeur Amsterdamse centrum voor Europees recht en bestuur ACELS